

Steinportrettet - Kornerupin

Av Knut Edvard Larsen

Kornerupin er et relativt sjeldent mineral og smykkestein. Det ble først beskrevet i 1884 fra Fiskeneset, Nordvest-Grønland av J. Lorenzen. Han gav det navnet etter den danske geologen Nikolaus Kornerup (1857-1883), som bidro til den geologiske kartleggingen av Grønland.

Kjemisk sett er det et magnesium-aluminium-jern borosilikat: $(\square, \text{Mg}, \text{Fe})(\text{Al}, \text{Mg}, \text{Fe})_9(\text{Si}, \text{Al}, \text{B})_5\text{O}_{21}(\text{O}, \text{OH}, \text{F})_{22}$. Det er ortorombisk, og opptrer som lange prismatiske krystaller; som enkeltkrystaller eller i stengel- eller stråleformede aggregater. Hardhet: 6,45-7. Fargen varierer fra fargeløs, svakt gul, til brun, mørkegrønn og grågrønn til sjøgrønn. Kornerupin har en egenskap som kalles pleokroisme (= flerfarvetthet), det betyr at fargen varierer med retningen du ser krystallen fra. Den forekommer hovedsakelig i Si-fattige, Mg-Al rike gneiser, men også i den øvre delen av amfibolitt- og granulitt facies (prekambriske metamorfe bergarter). I Norge ble kornerupin først funnet i 1971 av amatørgeologen Olaf Bjordam ved Hullvann ved gården hans i Bamble i Telemark og beskrevet av Dirk van der Wel i 1973. Det er senere også blitt funnet en del andre steder i samme geologiske område; i Bamblesektoren i det sør-norske grunnfjellsområdet, som ved Fjærvik skole og Hove i Arendal, ved Bøylefoss bru, Froland og ved Rød i Søndeled. Blek blågrønn kornerupin er også funnet ved Dypingdal serpentinforkomst i Modum i Buskerud. Kornerupin i smykkestens kvalitet er ikke kjent fra Norge, men for eksempel fra Madagaskar og Sri Lanka.

*Kornerupin fra Hullvann, Bjordam.
Krystallen til høyre måler 2,5 x 1 cm.
Foto og samling: Knut Edvard Larsen.*

Litteratur

Dirk van der Wel (1973): Kornerupine: A mineral new to Norway. Contribution to the Mineralogy of Norway, No.53, Norsk Geologisk Tidsskrift, 53, 349-357

Neumann, H.(1985): Norges Mineraler. Norges Geologiske Underøskelse. Skrifter 68.

Nijland, T.G., Zwaan, J.C & Touret, L. (1998): Topographical mineralogy of the Bamble sector, south Norway. Scripta Geologica 118, 46s.

Hulzebos-Sijen N.M.P.E., Visser, D., Maarschalkerweerd, M.H. & Maijer, C., (1990). Two new kornerupine localities in the Bamble Sector, south Norway. Abstract 19th Nordic Geological Winter Meeting, Geonytt, 17, 58.